
Recht leren doen

‘Ik heb hem uitgekozen, opdat hij aan zijn kinderen en zijn huis na hem bevel zou geven om de weg van de HEERE in acht te nemen, door gerechtigheid en recht te doen’ (Genesis 18:19a)

E. Brink

Zou God het niet horen? Al dat schreeuwend onrecht. Het stijgt in allerlei toonaarden omhoog als een smerige wolk: vernielingen, berovingen, zinloos geweld, uitgebuite dagloners, hongerige monden, misbruikte kinderen, kind-soldaten... te veel om op te noemen. Zou het vandaag niet tot de hemel doordringen, zoals dat eens gebeurde vanuit Sodom?

Zou een mens niet willen weten hoe de Rechter van hemel en aarde recht doet? Hoe Hij rechters inschakelt en gebruikt, maar ook ‘overrulet’ als het nodig is? Zou je geen inzage willen hebben in zijn recht en wijs beleid? Hoe Hij in wijsheid oordeelt, eerlijk en volstrekt rechtvaardig?

God wil Abraham erin kennen als zijn vriend (Jes. 41:8). Hij leert Abraham eerst wat recht is, met de bedoeling dat hij op zijn beurt zijn nageslacht rechts-besef bijbrengt.

Rechtstreeks meedelen

De gebeurtenissen liggen in elkaars verlengde. Jarenlang hebben Abraham en Sara moeten wachten op de beloofde zoon. Tot de dag dat God hoogstpersoonlijk op bezoek komt om de geboorte aan te kondigen. Zou voor de Heer iets te wonderlijk zijn?! Zo moet Abraham God leren kennen: wat Hij belooft doet Hij ook. Het kan lang duren of raar lopen, maar God is volstrekt betrouwbaar, rechtuit en oprecht. Ook dat heet *gerechtigheid*. God doet recht. Heel zijn plan komt terecht.

Nadat God in een menselijke verschijning het nieuws heeft overgebracht, doet Abraham Hem uitgeleide als een vriend. Het is alsof God even inhoudt. Hij gaat bij zichzelf te rade: Zou Ik voor Abraham verborgen houden wat Ik van plan ben? Dat is vriendentaal: open en eerlijk. Vrienden vertellen elkaar wat er in hen omgaat. Ronduit.

God overlegt bij zichzelf. Hij gunt ons een kijkje in zijn hart. Dat sluit aan bij de profeet Amos: ‘Zo doet God, de HEER, niets zonder dat hij zijn plan heeft onthuld aan zijn dienaren, de profeten’ (3:7). Van zijn grootse plannen

verbergt God niets voor Abraham. In hoofdlijnen is Hij open. Op details heeft geen mens zicht. Maar ieder die op God afgaat, kan weten wat Hij van plan is en waar het heen gaat. De onthulling over Sodom is van wereldbelang. God had zich aan Abraham verbonden, die tot een machtig en groot volk moest uitgroeien. Via Abrahams beloofde zoon (en achter hem Christus) komen alle volken in beeld. En voor een volk is land nodig, waar het veilig wonen is en ieder tot zijn recht komt. Nageslacht en land: hier ligt het verband tussen het onthullen van de geboorte en de zorg voor een veilige samenleving.

Gerechtigd onderzoek

Mensen kunnen het uitschreeuwen in hun hunkering naar recht. Het is tot God in de hoge hemel doorgedrongen. Maar de Rechter van hemel en aarde gaat niet op geruchten af. Hij komt poolshoogte nemen of de maat van de ongerechtigheid vol is. Zo levendig is Hij in de omgang. Je kunt je afvragen: God weet toch zo ook wel wat er aan de hand is? Maar dan heb je niet door hoezeer God persoonlijk betrokken en zorgvuldig is, hoe hoog Hij het opneemt. God wil zelf alles van dichtbij onderzoeken. Het raakt Hem en Hij maakt er werk van. Het is maar dat je het weet. God gaat nooit aan onrecht voorbij.

Vergeet ook niet dat Hij een geschiedenis heeft met Sodom en Gomorra. Jaren eerder is het gebied met behulp van Abraham bevrijd van plundersaars en vijandelijke invallen. Toen moest de koning van Sodom leren om Góð recht te doen (!), want Abraham wees naar Hem en wilde geen geschenken aannemen (Gen. 14). Hoe is het in de volgende generatie verder gegaan? Schreeuwend onrecht bleef! Al snel vallen dan de woorden homoseksualiteit, groepsverkrachting en vreemdelingenhaat. Maar het onrecht ligt veel breder en dieper. Dat leren we van Ezechiël (16:49-50):

‘Terwijl zij zich toch, omdat ze genoeg te eten hadden en onbezorgd van hun rust konden genieten, hoogmoedig gedroegen en niets deden voor de armen en de machtelozen. Ze verhieven zich boven de anderen, wat ze deden vond ik gruwelijk. Ik zag het en heb hen weggevaagd.’

Het is de zelfgenoegzame en egoïstische mentaliteit: alles voor jezelf houden, eigen volk eerst. Er is geen veilige samenleving omdat de grondslagen van het recht zijn vernield. Er is leven in overdaad en een schrikbarende onverschilligheid naar mensen in nood. Zinloos geweld is aan de orde van de dag. Vreemdelingen worden met de nek aangekeken. De rabbijnse overlevering vertelt dat hulpverlening aan asielzoekers en vreemdelingen in Sodom verboden was, daar stond zelfs een veroordeling op.

Recht leren doen

Abraham is door God gekend in een band die blijft voortduren. Hij heeft hem

gekozen met een doel. Abraham is een publiek figuur. Vader van een machtig en groot volk wordt hij. Heel de wereld, alle volken moeten mee profiteren van Abraham en delen in zijn zegen (Gen. 12:3). En als God Abraham inzage in zijn plannen geeft, heeft Hij dus ook allen die nog volgen op het oog, heel dat nageslacht, tot op de dag van vandaag.

Daarom onthult God nu al zijn plan aan Abraham, zodat deze leert onderkennen wat recht (*misjpat*) en gerechtigheid (*tsedaka*) betekenen. Wat is het verschil? *Recht* kan betekenen dat ieder eerlijk op zijn daden wordt beoordeeld. Maar ook dat iemand recht wordt gedaan en recht wordt verschaft. *Gerechtigheid* kan aanduiden dat iemand in een goede verhouding met God staat en Hem recht doet. Maar ook dat je in een juiste verhouding tot je naaste leeft. Het kan, afhankelijk van de context, een uiterst sociaal woord zijn, synoniem aan loyaal en trouw zijn. In Gods omgang met Sodom en Gomorra leert Abraham (on)recht en (on)gerechtigheid kennen. En hij beseft dat God, heel open, tot een afgewogen oordeel komt.

Abraham krijgt zelf ook de nodige ruimte. Hij mag zich het recht aantrekken en zijn God bevragen over wat recht en krom is. Hunkeren naar gerechtigheid... Hij mag (on)rustig vragen: Hoe kan dit bestaan!? 'Dat kunt u toch niet doen! Hij die rechter is over de hele aarde, moet toch rechtvaardig handelen?' (Gen. 18:25b) Abraham springt maar niet in de bres voor Sodomieten; over boosdoeners doet hij niet zielig. Het gaat hem om die plaats, om dat gebied. Want Sodom is net als die Mexicaanse stad Ciudad Juárez een van de dodelijkste steden ter wereld en bezwijkt onder de schurken. Wie kan daar leven?

De vraag is: hoeveel rechtvaardigen zijn er nog, wil die stad kunnen blijven voortbestaan voor God? Abraham wenst dat God spaart omwille van die rechtvaardigen! Hij durft zo vrij te zijn om af te dingen tot tien. Twee handen vol rechtvaardigen zijn genoeg. Als er minder zijn, wordt ook onder hen de bodem vandaan getrokken. En desondanks zal de kleine rest rechtvaardigen worden gered. Zo leert Abraham dat je zelfs met een heel kleine minderheid nog tot zegen kunt zijn. Nu gaat blijken hoezeer het erop aankomt dat het nageslacht van Abraham recht leert doen. God recht doen en de naaste om je heen tot zijn recht laten komen. Het onrecht koste wat het kost tegengaan. Wie zo leven, kunnen een kurk vormen waarop een wereld vol onrecht drijft.

Geloofsopvoeding: in het rechte spoor

Wonderlijke situatie, want het kind dat God op het oog heeft, is er nog niet eens. En nu al krijgt Abraham zielzorg voor het nageslacht. Zo kan hij zijn kinderen en kindskinderen helpen in het juiste spoor te gaan. Geloofsopvoeding is van het allergrootste belang. Je hebt je kinderen te leren wat

recht en krom is. Maar dat oordeel over Sodom en Gomorra, waar het een en al onrecht en ongerechtigheid is, is dat nu het doorvertellen waard? Je ziet scherper wat recht en menswaardig is, als je het onrecht en de ongerechtigheid tot je laat doordringen, en opmerkt hoe geduldig God daarmee omgaat. Zo wordt Abraham ingeschakeld als opvoeder.

Wanneer onrecht uitbreekt en een samenleving zo op drift is, moet je eerst eens kijken waar het allemaal is begonnen (o.a. gebroken gezinnen). God wil ons door middel van de opvoeding helemaal inschakelen. Bij het vervullen van zijn grootse wereldwijde belofte wil Hij zijn mensen verantwoordelijk houden en betrokken hebben. De belofte is zelfs gekoppeld aan verantwoordelijkheid. Hoor maar: juist langs die weg van recht doen en gerechtigheid in praktijk brengen, verwezenlijkt God zijn belofte voor de hele wereld (18:19). Geloofsopvoeding is van wereldbetekenis! Vaderschap en moederschap zijn niet te onderschatten. Wereldwijde plannen heeft God met inschakeling van ouders als zijn bondgenoten. Bedenk dat wij door onrecht te doen zelfs de uitvoering van zijn plannen in de weg kunnen staan.

Heel wezenlijk daarbij is: God wil *geen gehoorzaamheidsautomaat*. Hij wil niet dat ik alleen maar precies de regels volg, op de automatische piloot en zonder erbij na te denken. Beslist niet, Hij wil vrienden die recht willen doen en Hem daarin navolgen. Die de ander geven wat hij of zij nodig heeft en hem of haar toekomt. Die de ander tot zijn recht willen laten komen, zodat hun naaste opbloeit (dat is meer dan geld geven...). Je kunt het voor jezelf afmeten: Doe je zelf recht? Is wat je doet, terecht? Ben je eerlijk en betrouwbaar? Zoek je wat recht en eerlijk is? Verzet je je tegen wat krom is, min en geniepig? Want het gaat niet om perfect, volmaakt of zonder zonde zijn. Het gaat om oprechtheid en eerlijkheid. Geen bravoure, grootspraak, groot- en dikdoenerij, maar eerlijk, integer en authentiek zijn.

Je zoekt daarbij niet alleen wat goed voor de ander is, maar je trekt je ook het lot aan van wie onrecht verduurt. *En* dat je, bevriend met God, Hem daar ook op durft aan te spreken: Hoe kan dat? Hoe kunt U dat onrecht laten bestaan? Dan ontwikkel je rechtvaardigheidsgevoel dat op God is afgestemd. En je deelt in het verdriet dat God zelf heeft. Besef dat God veel tolereert en laat voortbestaan, omwille van die enkele rechtvaardige. Daardoor kun je ook aandringen op het voortbestaan van de wereld, waarin je kinderen opgroeien. Je levert zelf een bijdrage door je kinderen daarin voor te gaan. Het is voluit de moeite waard om als kind van Abraham en als broer en zus van Jezus een rechtvaardige te zijn in deze wereld. Dat is nooit te vergeefs.

En al laat God veel onrecht op deze wereld bestaan, denk niet dat Hij het over

zijn kant laat gaan of op zijn beloop laat. Hij zal ook recht doen aan de grootste boosdoeners. Spotters zullen er altijd blijven. Te beginnen met de schoonvrouwen van Lot, die Hem niet serieus namen. God laat het er heus niet bij zitten. Hij neemt het kwaad serieus, vergoelijkt niet. Hij vergeet niet, vlucht niet in politieke compromissen. God doet volstrekt recht, hoe dan ook. Op zijn tijd en zijn gelegenheid.

Gerechtigheid in Christus

De geboorte van Isaäk is hoogstpersoonlijk aangekondigd, en hij wekte op zijn beurt verwachting naar *de* beloofde Zoon van Abraham: Jezus de Messias. Jezus komt de ware gerechtigheid brengen. Hij is de *enige* Rechtvaardige, door wie de wereld blijft draaien. Dankzij Hem laat God nog steeds zijn zon opgaan over goeden en kwaden. Stel, dat ze in Sodom de wonderen van Jezus hadden gezien en dat ze in Gomorra zijn woorden hadden gehoord... In de dagen van Gods Zoon waren ze niet veel beter, en luisterden ze nog minder. Maar Jezus is verder gegaan, dieper. Hij heeft niet alleen laten zien dat Hij de Rechtvaardige is. Hij heeft ook nog eens het complete oordeel over zich heen gekregen (Op. 11:8). Al die ongerechtigheid is op Hem gelegd, tot stervens toe. En zijn schitterende gerechtigheid is ervoor in de plaats gekomen.

Jezus' liefde wordt vaak benoemd en geprezen. Met recht! Maar die liefde is niet los van zijn recht verkrijgbaar. Hij doet God recht en brengt zelf mensen terecht. Een geweldige kracht gaat daarvan uit. Een grote aantrekkingskracht heeft Christus, als de Zon van de gerechtigheid. Die zon kan niet worden gedoofd en kondigt tegelijk een nieuwe wereld aan. Daar heeft gerechtigheid alle ruimte van de wereld (2 Petr. 2:12-13), omdat iedereen tot zijn recht komt: God in de allereerste plaats, maar ook elk mensenkind, als vriend van God. Christus komt zelf om te oordelen, om een volstrekt transparant en eerlijk oordeel te vellen. Hij komt alles rechtzetten. Hij komt een nieuwe wereld stichten op recht en op gerechtigheid. Uiteindelijk gerechtigheid!